

XOTIRA – INSON QADRINING IFODASI

Muxitdinov Shuxrat Obidjonovich

O'zbekiston Respublikasi

Harbiy xavfsizlik va mudofaa universiteti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur tezisda xotira tushunchasining inson hayotidagi o'rni, uning ma'naviy qadriyat sifatidagi ahamiyati va jamiyat taraqqiyotidagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, tarixiy xotirani asrash, ajdodlar merosiga hurmat bilan yondashish hamda inson qadr-qimmatini yuksaltirishdagi xotiraning o'rni yoritib beriladi. Tadqiqot natijasida xotira insonning o'zligini anglashida va milliy o'zlikni shakllantirishda muhim omil ekanligi asoslab beriladi.

Kalit so'zlar: xotira, inson qadri, ma'naviyat, tarixiy meros, milliy o'zlik, qadriyatlar, jamiyat, hurmat.

Inson hayotida xotira muhim o'rin tutadi. U nafaqat shaxsiy tajribalarni saqlovchi vosita, balki insonning o'zligini anglashiga xizmat qiluvchi asosiy omillardan biridir. Xotira orqali inson o'z o'tmishini eslaydi, ajdodlari qoldirgan merosni qadrlaydi va kelajak sari to'g'ri yo'l tanlaydi. Shu bois, xotira inson qadrining ifodasi sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Bugungi globallashtirish sharoitida tarixiy xotirani saqlash va uni yosh avlodga yetkazish dolzarb masalalardan biridir. Chunki o'z tarixini, qadriyatlarini va ajdodlarining fidoyiligini unutgan jamiyat kelajakda o'z yo'lini yo'qotishi mumkin. Shuning uchun ham xotirani asrash, uni rivojlantirish va avloddan-avlodga yetkazish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Xotira insonning eng muhim ma'naviy boyliklaridan biri bo'lib, u shaxsning o'zligini anglashida muhim o'rin tutadi. Har bir inson o'z o'tmishi, boshidan kechirgan voqealari va olgan saboqlari orqali shakllanadi. Aynan

xotira orqali inson hayotiy tajribalarini jamlaydi va ulardan kelajak faoliyatida foydalanadi. Shu jihatdan qaraganda, xotira nafaqat individual ahamiyatga ega, balki jamiyat hayotida ham muhim rol o'ynaydi. Xotira jamiyat taraqqiyotining asosiy omillaridan biri sifatida ham namoyon bo'ladi. Har bir xalqning tarixiy xotirasi uning milliy o'zligini belgilaydi. Ajdodlar tomonidan yaratilgan moddiy va ma'naviy meros, tarixiy voqealar, urf-odat va an'analar aynan xotira orqali avloddan-avlodga o'tadi. Agar jamiyat o'z tarixiy xotirasini yo'qotsa, u o'z ildizidan uzilib qoladi va rivojlanish yo'lida muammolarga duch keladi. Shu sababli tarixiy xotirani asrash va uni boyitib borish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Inson qadrini yuksaltirishda ham xotiraning o'rni beqiyosdir. Inson o'z yaqinlari, ustozlari, ajdodlari xotirasini hurmat qilish orqali o'zining ma'naviy darajasini namoyon etadi. Xotirani qadrlash – bu insoniylikning muhim belgilaridan biridir. Ayniqsa, yurtimiz tarixida o'z jonini fido qilgan insonlar xotirasini e'zozlash, ularning jasoratini unutmaslik jamiyatda vatanparvarlik tuyg'ularini kuchaytiradi. Bu esa yosh avlodni ma'naviy yetuk va mas'uliyatli shaxslar sifatida tarbiyalashda muhim ahamiyat kasb etadi. Bugungi kunda xotirani asrash va uni rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biriga aylangan. Turli yodgorlik majmualari, muzeylar, xotira kunlari va tadbirlar orqali tarixiy xotira keng targ'ib qilinmoqda. Bu jarayonlar jamiyatda o'z o'tmishiga hurmat, ajdodlarga ehtirom va kelajakka ishonchni mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu bilan birga, zamonaviy texnologiyalar yordamida tarixiy ma'lumotlarni saqlash va ommalashtirish imkoniyatlari ham kengaymoqda. Xotiraning yana bir muhim jihat – uning tarbiyaviy ahamiyatidir. Yosh avlodni milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda tarixiy xotira asosiy manbalardan biri bo'lib xizmat qiladi. O'tmishdagi yutuq va kamchiliklarni o'rganish orqali yoshlar hayotiy saboq oladi, to'g'ri xulosa chiqaradi va kelajakda xatolarga yo'l qo'ymaslikka

intiladi. Shu bois, ta'lim tizimida ham xotira bilan bog'liq mavzularni chuqur o'rganish muhim hisoblanadi.

Xotira tushunchasi inson ongining muhim psixologik jarayoni sifatida ham alohida ahamiyat kasb etadi. U orqali inson atrof-muhitni idrok etadi, o'rganadi va o'z tajribasini boyitadi. Xotira nafaqat o'tmishni eslash, balki uni tahlil qilish, xulosa chiqarish va kelajak faoliyatini rejalashtirish imkonini beradi. Shu sababli xotira inson tafakkuri va ongining rivojlanishida asosiy omillardan biri hisoblanadi. Xotira ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlashda ham muhim vosita bo'lib xizmat qiladi. Insonlar o'rtasidagi hurmat, e'tibor va mehr-oqibat ko'pincha umumiy xotiralar orqali shakllanadi. Oilaviy an'analar, bayramlar va turli ijtimoiy tadbirlar xotira orqali avlodlar o'rtasidagi bog'liqlikni mustahkamlaydi. Bu esa jamiyatda barqarorlik va hamjihatlikni ta'minlashga yordam beradi. Tarixiy xotirani tiklash va uni ilmiy asosda o'rganish bugungi kunning dolzarb masalalaridan biridir. Tarixiy manbalar, arxiv hujjatlari va ilmiy tadqiqotlar orqali o'tmish voqealarini haqqoniy yoritish muhim ahamiyatga ega. Bu nafaqat tarixiy haqiqatni tiklash, balki yosh avlodni to'g'ri ruhda tarbiyalashga xizmat qiladi. Xolis va asosli yondashuv tarixiy xotiraning buzilishiga yo'l qo'ymaslikda muhim omildir. Xotira, shuningdek, madaniy merosni asrash va rivojlantirishda ham muhim o'rin tutadi. Adabiyot, san'at, urf-odatlar va milliy an'analar xotira orqali yashab keladi. Agar bu qadriyatlar unutilsa, milliy o'zlikka putur yetadi. Shu bois, madaniy merosni asrab-avaylash, uni keng targ'ib qilish va kelajak avlodga yetkazish har bir jamiyatning muhim vazifasidir. Xotira insonning axloqiy qarashlarini shakllantirishda ham katta rol o'ynaydi. O'tmishda sodir bo'lgan voqealar, insonlar hayoti va faoliyati haqida eslash orqali inson yaxshilik va yomonlikni farqlashni o'rganadi. Bu esa uning hayotiy qarorlar qabul qilishida muhim mezon bo'lib xizmat qiladi. Natijada, xotira insonni ma'naviy barkamollikka yetaklovchi kuchli omilga aylanadi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, xotira insonning ma'naviy kamolotida, shaxs sifatida shakllanishida hamda jamiyat taraqqiyotida muhim o'rin tutadi. U insonning o'tmishi bilan buguni va kelajagini bog'lovchi asosiy ko'prik bo'lib xizmat qiladi. Xotira orqali inson o'z hayotiy tajribasini tahlil qiladi, xatolaridan saboq oladi va kelajakda to'g'ri qarorlar qabul qilishga intiladi. Xotira milliy o'zlikni saqlash va rivojlantirishda ham beqiyos ahamiyatga ega. Tarixiy xotirani asrash, ajdodlar merosini qadrlash va uni kelajak avlodga yetkazish har bir jamiyatning muhim vazifasidir. Bu jarayonlar insonlarda vatanparvarlik, hurmat va ma'naviy mas'uliyat tuyg'ularini shakllantiradi. Xotira inson qadr-qimmatining ifodasi bo'lib, uni asrash va rivojlantirish jamiyatning barqaror taraqqiyoti uchun zarur omillardan biridir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Karimov I.A. Yuksak ma'naviyat – yengilmas kuch. Toshkent, 2008.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. Toshkent, 2021.
3. Abdurahmonov A. Ma'naviyat asoslari. Toshkent, 2015.
4. To'rayev B. Milliy qadriyatlar va ularning ahamiyati. Toshkent, 2017.
5. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent, 2023.